

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 276/16

KLAGER: Trondheim kommune ved rådmannen
ADRESSE:
PUBLIKASJON: Trondheim24.no
PUBLISERINGSDATO: 24.10.2016
STOFFOMRÅDE: Diverse
SJANGER: Kommentar
SØKERSTIKKORD: Kildekritikk og kontroll av opplysninger, saklighet og omtanke, skille fakta og kommentar, stigmatisering, tittelbruk, polemisk replikk
REGISTRERT: 01.11.2016
BEHANDLET I PFU: 20.12.2016
BEHANDLINGSTID: 50 dager
KLAGEGRUPPE: Offentlig
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Klage med samtykke

SAMMENDRAG:

Trondheim24.no publiserte **mandag 24. oktober 2016** et debattinnlegg med tittelen «Fortvilet far har i flere år prøvd å stoppe en lærer som mobbet og plaget skolebarn». (Tittelen er senere noe endret.) Under tittelen het det:

«**Debatt:** Dette er en historie om dobbeltmoral og feighet og om ‘mobbegeneralen’ i Trondheim kommune som har svært mektige støttespillere, skriver Lars O. Skjønberg i dette innlegget.»

Innlegget begynte slik:

«Erlend Moen er rådgiver i Trondheim kommune og har nå søkt den nye jobben som kommunalsjef for skole i Trondheim.»

Videre het det:

«I sin omtale av søkerne til jobben trykker Adresseavisen et stort bilde av Moen og omtaler han som ‘mobbegeneral’. Samtidig har Adresseavisen siden mars i år visst at Erlend Moen er politianmeldt for ikke å gripe inn overfor en lærer som gjennom mange år har mobbet barn på en barneskole i Trondheim. (...)»

Jeg varslet Erlend Moen om lovbrudd både i en barnehage og en barneskole første gang allerede høsten 2013. Jeg brukte flere år på å prøve å få Moen til å gripe inn overfor denne læreren som mobbet og plaget barn. Men Moen grep ikke inn. Han skjøv ansvaret fra seg og påsto at det ikke var 'naturlig for han som rådgiver i rådmannens fagstab å gripe inn'.

Til slutt innrømmet Trondheim kommune at jeg hadde rett i mine klager mot denne læreren og lovet at det nå skulle sette inn alvorlige tiltak: 'læreren skal ikke lenger være alene med barna i klassen' – det var deres tiltak!

Det er surrealistisk å høre slikt, men dessverre er dette virkeligheten i oppvekstsektoren i Trondheim kommune. 'Mobbegeneral' Erlend Moen har tydeligvis en helt annen standard for seg selv når det gjelder å gripe inn overfor mobbing, enn de han lister opp i sin bok 'Slik stopper vi mobbing'. Det er lovbrudd å ikke gripe inn overfor mobbing.»

Det fremgår også at Skjønberg, som har skrevet innlegget, gikk til anmeldelse av både læreren og omtalte Moen, og at ordføreren i Trondheim kommune likevel skal ha påstått «**at kommunen har fulgt loven og rutiner i saken**».

I innlegget ble det fremsatt påstander om at kommunen har brutt loven, samt at oppvekstsektoren «**alt for ofte beskytter egne ansatte, fremfor å gripe inn overfor lovbrudd foretatt av ansatte mot barn**».

Videre ble det i innlegget også rettet kritikk mot Adresseavisens journalistikk. Det ble blant annet etterlyst en journalistikk som setter «**kritisk søkelys på hvordan Trondheim kommune forvalter sitt ansvar overfor våre barn**».

Under innlegget hadde trondheim24 lagt inn et «PS», der det ble opplyst:

«Erlend Moen har fått oversendt innlegget med forespørsel om å kommentere det, men har ikke besvart gjentatte henvendelser fra trondheim24. Sjefredaktør i Adresseavisen Tor Olav Mørseth opplyser til trondheim24 at han 'ikke har behov for å gi et tilsvarende nå, men at han tar kontakt dersom dette skulle endre seg.'»

Søndag 30. oktober 2016 fulgte trondheim24 opp med en artikkel om at «**14.000 har lest innlegget fra 'fortvilet far' om læreren som mobbet barn. Nå svarer rådmann Morten Wolden.**» I ingressen het det:

«Debatt: Lars O. Skjønberg politianmeldte kommunetopp fordi han mener det ikke ble grepet inn i en sak der en lærer over en årrekke, mobbet og plaget barn.»

Videre ble det blant annet opplyst i den korte brødteksten:

«Trondheim24 publiserte innlegget for kort tid siden (...) Kommunetopp 'anti mobbegeneral', og søker til jobben som kommunalsjef for skole, Erlend Moen, har ikke besvart gjentatte henvendelser fra trondheim24.»

Derpå, avslutningsvis, fulgte en lenkehenvielse markert gjennom rød fet skrift:

«Les innlegget og rådmannens svar her»

Trondheim24.no publiserte rådmannens svar umiddelbart under innlegget til Skjønberg. Svaret hadde tittelen «**Rådmann Morten Wolden svarer på innlegget fra Lars O. Skjønberg**». I dette innleggets ingress, het det:

«Vi er godt kjent med Skjønbergs ytringer, ettersom han i flere måneder har gitt sine synspunkter til kjenne i sosiale medier, skriver rådmann Morten Wolden i dette tilsvaret.»

Rådmannen innledet med å kritisere trondheim24:

«Vi har også registrert innlegget i trondheim.24.no, der tittelen i beste fall kan beskrives som tendensiøs og udokumentert. Jeg har selv hatt møte med Skjønberg for å skaffe meg best mulig innsikt i det han oppfatter som problem i saken. Trondheim kommune har brukt store ressurser på å etterprøve hans påstander, uten at kommunen så langt har funnet noe som tilnærmelsesvis verifiserer påstandene. Det er verdt å ta med i betraktningen at Skjønberg selv ikke kan påberope seg å være part i saken, og at vi ikke kan se at han har fått noe mandat for å representere noen i denne saken. Det er heller ikke vanlig at ansatte i Trondheim kommune uttaler seg om systemkritikk mot kommunen. Det er et lederansvar. Dersom ansatte blir utsatt for direkte personangrep i media blir det opp til den enkelte om de vil svare på det eller ikke. Vi har tilstrebet å svare på Skjønbergs spørsmål og gjentatte henvendelser til kommunen i henhold til god forvaltningsskikk. Den siste henvendelsen til ordfører og rådmann kom i forrige uke.»

KLAGEN:

Klager er Trondheim kommune ved rådmannen. Det klages med samtykke fra den omtalte og kritiserte rådgiveren, og det anføres brudd på følgende punkter i Vær Varsom-plakaten (VVP):

- 3.2 – kontroll av opplysninger
- 4.1 – saklighet og omtanke
- 4.2 – skille fakta fra kommentar
- 4.4 – tittelbruk, dekning i stoffet
- 4.15 – redaksjonell, polemisk replikk

Slik klager ser det, er saken «presentert som et debattinnlegg men framstår i stor grad som en redaksjonell nyhetsartikkel der både ingress og brødtekst er spekket med negative karakteristika og udokumenterte beskyldninger mot en navngitt medarbeider i Trondheim kommune».

Det reageres spesielt på tittelen, som klager beskriver som «en redaksjonell konstaterende tittel», samt teksten til slutt, som klager anser som en «redaksjonell hale i form av et PS». Klager skriver: «Rådmannen mener artikkelen framstår som et samrøre av ytring og redaksjonelt produkt, der udokumenterte påstander blir framstilt som vedtatte sannheter.» «Klager mener det framstår forvirrende for leseren hva som er faktiske opplysninger og hva som er ytring/påstander/kommentarer i opprinnelig artikkel.»

Etter klagers mening er tittelen dessuten «beviselig uriktig, da Trondheim kommune er kjent med at innleggsforfatteren ikke har, og ikke har hatt barn på skolen det henvises til i

innlegget». Klager anfører: «Tittelen er i tillegg ikke utstyrt med sitatstrek og framstår dermed som et konstaterende fakta.» Etter klagers mening kan det se ut til at publiseringen er basert på kun én kilde, og at opplysningene heller ikke er forsøkt «verifisert ved hjelp av andre kilder».

Videre mener klager at publiseringen inneholder «en rekke stigmatiserende begreper som etter rådmannens oppfatning representerer et brudd på VVPs § 4.3». Klager viser i denne sammenheng til at den omtalte er beskrevet som en som «skjøv ansvaret fra seg», og som har «en helt annen standard for seg selv når det gjelder å gripe inn overfor mobbing», samt påstandene om lovbrudd.

For øvrig mener klager at trondheim24 «både i det opprinnelige innlegget og i senere oppfølging av innlegget [har] lagt på redaksjonell og polemiserende hale. Blant annet i form av flere oppdaterte artikler der hovedpoenget og tittel er hvor mange som har lest artikkelen». Klager viser i denne sammenheng til den oppfølgende publiseringen, der det blant annet heter: «Kommunetopp 'anti mobbegeneral', og søker til jobben som kommunalsjef for skole, (...) har ikke besvart gjentatte henvendelser fra trondheim24.»

TILSVARSRUNDEN:

Trondheim24.no avviser anførselene om presseetiske brudd. Når det gjelder påstanden om uklarheter knyttet til hvorvidt det handler om et debattinnlegg eller en redaksjonell sak, skriver redaksjonen: «At teksten er et debattinnlegg poengteres tre ganger før leseren kommer til brødteksten. Først med uthevet og understreket inngangssord: **Debatt.** Videre avsluttes ingress med følgende: '**..skriver Lars O. Skjønberg i dette innlegget.**' Teksten har videre byline i fet, som lyder '**Innlegg av Lars O. Skjønberg**' også dette angitt i fet.»

Med hensyn til påstandene om at innlegget «er spekket med negative karakteristika og udokumenterte beskyldninger mot en navngitt medarbeider», så påpeker redaksjonen «at ytringer som har offentlig interesse er de som har sterkest vern av vår grunnlovsfestede ytringsfrihet». Avisa skriver videre: «At sterk systemkritikk og ytringer om forsømmelser innen skolevesenet har stor offentlig interesse er udiskutabelt. Vernet styrkes ytterligere av at læreren og 'systemet' er den sterke part, og eleven den svake. Spørsmålet som PFU skal ta stilling til, er om en medieprofilert toppbyråkrat lønnet av felleskapet for å forhindre mobbing i skolen og som står på søkerlisten til Trondheims mektigste posisjon innen skolefeltet, vernes av Grunnloven og presseetikken mot å bli utsatt for krass kritikk knyttet til utøvelsen av sitt verv av den vanlige 'mannen i gata'. Vår anførsel er at det må rådmenn og toppbyråkrater tåle – inkludert dokumenterte og udokumenterte påstander om at Trondheim kommune har begått unnlatelsessynder som bryter Opplæringsloven.»

Slik trondheim24 ser det, er den omtalte dessuten «en medieprofilert person som aktivt oppsøker offentligheten». Avisa opplyser: «Moen har vært kilde i en rekke oppslag i Dagbladet, Aftenposten, Adresseavisen, TV2, Byavisen og en rekke andre medier. Her har han framstått som ekspert på hvordan man får stoppet mobbing. Moen har også tatt til orde for at kommuner og skoler som ikke følger opp mobbing burde kunne straffes og bøtelegges. Moen arbeider som Trondheim kommunes rådgiver i rådmannens fagstab med mobbing som spesialfelt.»

Med hensyn til fakta i saken, mener redaksjonen det er dokumentert «at denne læreren over flere år har utvist en adferd rettet mot elever som uten tvil kan karakteriseres som mobbing

og plaging av elever». Avisa forklarer: «Dette er avdekket gjennom at redaksjonen før publisering har innfridd sin selvstendige undersøkelsesplikt. Vi besitter intervjuer og skriftlige uttalelser fra flere foreldre som forteller svært detaljert om mentale straffemetoder og gapestokk-pedagogikk som ikke hører hjemme i et moderne skolevesen og som uten tvil kan karakteriseres som både mobbing og plaging. Dette er så langt upublisert materiale. Noen av disse episodene er i tillegg bevitnet av foreldre som selv var til stede under noen av hendelsene, fordi de oppsøkte skolen med krav om å være til stede under undervisningen. Foreldrene har tidligere ikke villet stå frem med navn i media, men etter å ha lest rådmannens ensidige forsvar av egne ansatte/Trondheim kommune har enkelte nå ombestemt seg og vil fremstå som førstehånds kilder i vår videre dekning av saken.»

Hva gjelder tittelbruken, erkjenner redaksjonen at denne kunne vært mer presis: «Men det står fast at artikkelforfatteren er både "fortvilet" og "far" til flere barn. Og det fremgår ikke av tittelen at han kjemper sine egne barns kamp, men "skolebarns". (...) Vi merker oss at rådmannen i sitt tilsvaret mener Skjønberg ikke er meningsberettiget fordi han 1. Ikke er part i saken. 2. Ikke har barn på den nevnte skolen. Det er innlysende at ytringsfriheten ikke setter slike skranker for deltagelse i det offentlige debatt. Disse anførselene anses derfor av oss som irrelevante.»

For øvrig kan trondheim24 ikke se at publiseringene er utstyrt med noen polemisk hale: «Her er det bare å fastslå at klageren - tidligere redaktør og nå rådmann i Trondheim kommune - ikke kjenner betydningen av ordet 'polemisk'. (...) Polemikk er en betegnelse på argumentasjon, gjendring og imøtegåelse av andres påstander og meninger.» Avisa kan vanskelig se at den har publisert «noe annet enn opplysninger gitt i svært nøktern form om redaksjonens dokumenterbare bestrebelser for å etterleve kravet om tilsvaretsrett». Det anføres: «Når man har forsøkt å innhente tilsvaret men ikke lykkes fordi omtalte personer fraskriver seg retten eller rett og slett ikke svarer, mener vi det er god presseskikk å opplyse om dette. Vi presiserer at det ble gjort svært mange forsøk for å få vedkommende toppbyråkrat i tale, både på telefon, mail og SMS.»

Klageren påpeker at det er tittelen på innlegget, «uten sitattegn og i sin konstaterende form», som fremstår som uklar med hensyn til om det handler om fakta eller kommentar. Klager bemerker også at «plasseringen som toppsak bidrar til å forsterke inntrykket av at dette er et redaksjonelt egenprodusert produkt».

Klager skriver: «Rådmannen anerkjenner selvsagt ethvert mediums, enkeltpersoner og gruppers rett til å rette kritisk søkelys mot makt og maktutøvere, både redaksjonelt og i form av ytring. Denne grunnlovsfestede retten har heller aldri vært et tema i klagen, slik redaktøren synes å antyde. Trondheim kommune har derimot i klagen anført brudd på VVP § 4.3 - vær varsom ved bruk av begreper som kan virke stigmatiserende. Fremhev ikke personlige og private forhold når dette er saken uvedkommende.»

Videre fastholder klager at trondheim24 ikke har overholdt VVP 4.15 i oppfølgingsartikkelen, og tilføyer: «Også her er tittelen uten forbehold.»

Når det gjelder redaksjonens argumentasjon knyttet til at den skal ha «innfridd sin selvstendige undersøkelsesplikt», bemerker klager: «Verken rådmannen eller hvilken som helst annen leser kan forholde seg til materiale som ikke er publisert. trondheim24.nos påstand om at opplysningene som bringes til torgs av innleggsforfatteren er dokumentert faller derfor på sin egen urimelighet. Det er uansett ikke sannhetsgehalten i det som

framkommer som er gjenstand for klagen, men om overskrifter, henvisninger, ingresser osv i den aktuelle artikkelen/innlegget går lenger enn det er dekning for i stoffet.»

Trondheim24.no har etter dette ikke hatt flere kommentarer til saken.